

Jentene er mest hjemme

Barn er hjemme 15 timer per dag og jentene er mer hjemme enn guttene. De eldre tenåringene legger seg naturlig nok betydelig seinere enn 9-12-åringene. Til gjengjeld står de opp tilsvarende seinere. En betydelig del av barn og unge ser på fjernsyn på ettermiddagstid, men som de voksne, er det flest som ser på fjernsyn ved 20-21-tiden. En stor andel av barn og unge er hjemmefra mellom kl. 16 og 20. Barn i alderen 9-12 år er 2 1/2 time alene, når vi ser bort fra søvnperioden. Jentene er i større grad enn guttene på kjøpesenter i løpet av en uke.

I tillegg til å gi tall for hvor mye tid vi bruker på ulike aktiviteter, gir tidsbruksundersøkelsene informasjon om hvor vi er i løpet av døgnet, hvem vi er sammen med og når på døgnet vi gjør ulike aktiviteter. I denne artikkelen skal vi se på barn og unges situasjon i disse sammenhengene.

Barn er hjemme 15 timer per dag

Barn og unge er, på samme måte som alle andre, mesteparten av døgnet hjemme. De yngste er mer hjemme enn de som er eldre. Jentene og guttene i aldersgruppen 9-12 år er i gjennomsnitt hjemme noe over 15 timer per dag. 13-15-åringene er hjemme i underkant av en time mindre enn dem og de som er i aldersgruppen 16-19 år er ytterligere en time mindre hjemme. De eldste er altså omtrent 2 timer mindre hjemme enn de yngste, men likevel hjemme mer enn halve døgnet.

På den annen side er de unge i 16-19-årsalderen omtrent en time mer på skole eller arbeid enn de yngre. I gjennomsnitt er de nesten 3 timer og 40 minutter på skole eller arbeidsplass per dag, mens 9-12-åringene er der i underkant av 2 timer og 40 minutter. Dette er tid for alle dager i uka, inklusive helger og fridager. Tar vi bare med de dagene de faktisk er på skole eller arbeid, blir tallene betydelig høyere. 9-12-åringene er i gjennomsnitt 4 timer og 54 minutter på skole/arbeid, 13-15-åringene er der 5 timer og 20 minutter og 16-19-åringene er der 6 timer og 27 minutter, altså omtrent en og en halv time mer enn de yngste.

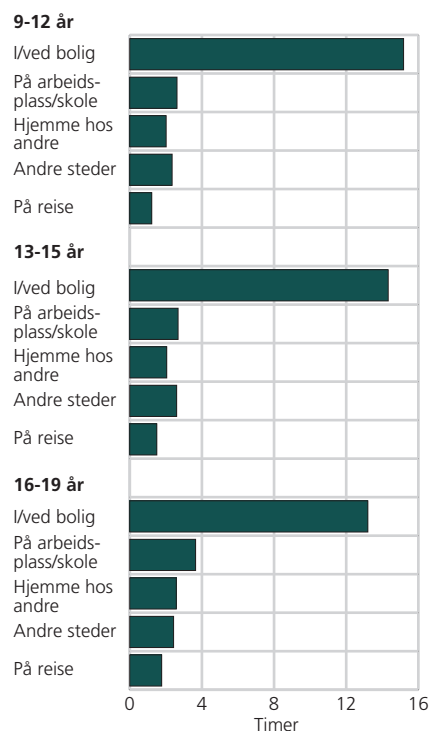
Jenter mer hjemme enn gutter

På alle alderstrinn er jenter noe mer hjemme enn gutter. For gruppen 9-12 år er jentene i gjennomsnitt 20 minutter mer hjemme enn guttene. På 13-15-årstrinnet er forskjellen 31 minutter og på 16-19-årstrinnet er forskjellen økt til 1 time og 9 minutter. Guttene er altså mer ute enn jentene ettersom alderen øker. Når guttene er mindre hjemme enn jentene, er de til gjengjeld mer enn jentene på offentlige steder, slik som forretninger, kafeer, kino, i skog og mark og idrettshall osv. I 9-12-årsalderen er guttene en halv time mer på offentlig sted enn jentene. Blant 13-15-åringene er forskjellen 1 time og blant 16-19-åringene er forskjellen på 33 minutter i guttenes favør.

Blant de yngste og de eldste aldersgruppene er tiden man bruker på besøk hjemme hos andre nokså lik mellom gutter og jenter. I 13-15-årsalderen er

Odd Frank Vaage

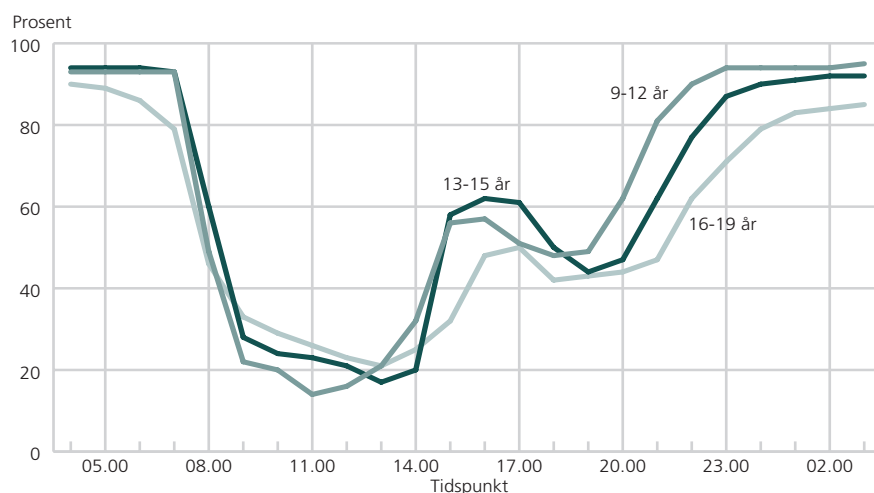
Figur 1. Tid brukt på ulike oppholdssteder en gjennomsnittsdag blant alle, etter alder. Timer og minutter

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

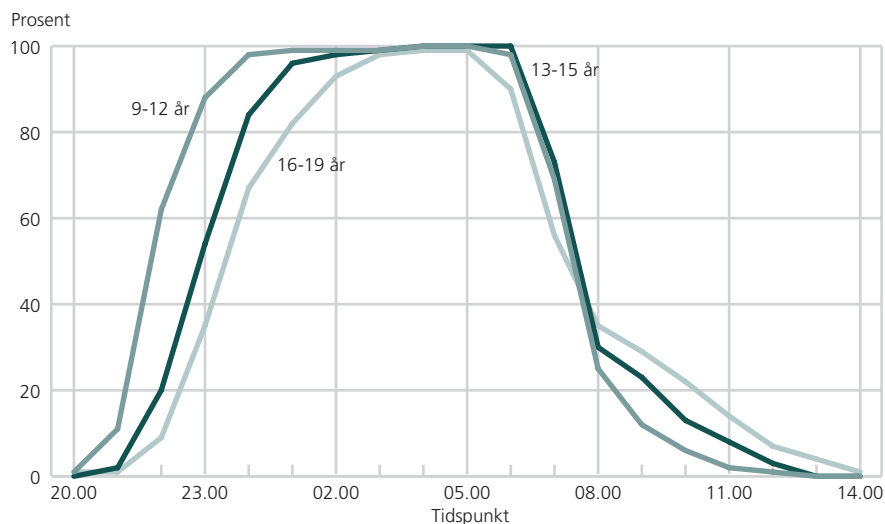
Odd Frank Vaage er rådgiver i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for leveårsstatistikk (odd.vaage@ssb.no).

Figur 2. Andelen som er hjemme ved ulike tidspunkt¹ en gjennomsnittsdag mandag-torsdag, etter alder. 2000. Prosent

¹ Kl. 04.00 om morgenen er valgt som starttidspunkt på døgnet, fordi det er på det tidspunktet flest sover.
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Figur 3. Nattesøvn fordelt over døgnet mandag-torsdag, etter alder. 2000. Prosent

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

det likevel slik at jentene er vel en halvtime lenger hjemme hos andre per dag enn guttene er.

14 prosent av barna hjemme kl. 11

Over 90 prosent av 9-15-åringene er hjemme mellom midnatt og kl. 7 om morgenen på dagene mandag-torsdag, og omtrent 80 prosent av 16-19-åringene. Fra kl. 7 forsvinner de fleste ut av hjemmet til skole ev. arbeid og kl. 11 er bare 14 prosent av den yngste aldersgruppen fremdeles hjemme. Det er kl. 13 at færrest er hjemme blant 13-15-åringene og 16-19-åringene, henholdsvis 17 og 21 prosent. Blant de yngste barna kommer en god del hjem igjen mellom kl. 14 og 16, men maksimalt er omtrent seks av ti hjemme på denne tiden. Også blant de eldre er det en betydelig gruppe som kommer hjem. Men for alle tre gruppene er det også slik at en betydelig andel forsvinner ut igjen ved 17-tiden, slik at under 50 prosent av de yngste er hjemme ved 18-19-tiden. Deretter kommer de fleste hjem, og ved 21-tiden er fire av fem i den yngste gruppen og tre av fem i den mellomste aldersgruppen hjemme. Om lag halvparten i den eldste gruppen er kommet hjem da.

De unge seinest i seng og seinest opp

Nattesøvn er naturlig nok en aktivitet som de fleste i svært stor grad har i eget hjem. Hvordan er fordelingen av nattesøvn mellom de tre aldersgruppene over døgnet? Vi har valgt å

se på perioden mandag-torsdag, de dagene døgnet sannsynligvis er mest strukturert i forhold til plikter og ansvar. Det er ikke uventet at de yngste legger seg tidligere enn de eldste. Kl. 23 om kvelden er det nær 90 prosent av

9-12-åringene som sover, mens det er bare i overkant av 50 prosent av 13-15-åringene og 35 prosent av 16-19-åringene. Mellom kl. 03 og 06 sover de aller fleste. Men ennå kl. 10 om formiddagen sover fremdeles 6 prosent av de yngste, 13 prosent i den mellomste gruppen og 22 prosent i den eldste gruppen dvs. en av fem 16-19-åring.

Et av fire barn ser fjernsyn kl. 15 på hverdager

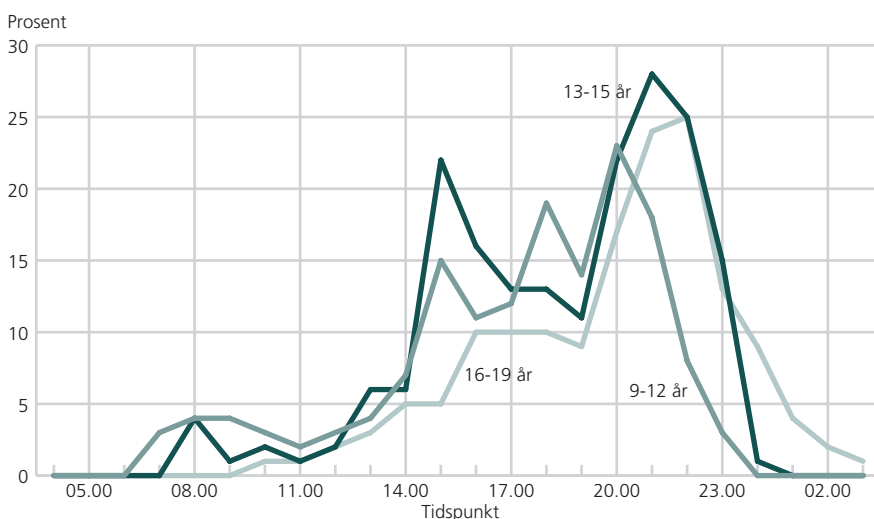
Andelen som ser på fjernsyn og når de ser på fjernsyn varierer over døgnet mellom de tre aldersgruppene. På dagene mandag-torsdag skiller de yngste seg ut ved at 3-4 prosent ser fjernsyn ved de ulike tidspunktene mellom kl. 7 og kl. 10, 15 prosent kl. 15 og at 19 prosent ser på fjernsyn kl. 18, altså ved barne-TV-tid. Omtrent en av fire i denne gruppen ser på fjernsyn kl. 20. 13-15-åringene ser i enda høyere grad fjernsyn kl. 15. Andelen er oppe i 22 prosent blant dem på dette tidspunktet. Kl. 21 er det nesten 30 prosent i denne gruppen som ser fjernsyn. Gruppen 16-19 år har en mer jevn stigning i fjernsynsseingen utover ettermiddagen og kvelden. Høydepunktet i TV-kvelden er for dem kl. 22, da en av fire ser fjernsyn. Mens 3 prosent av de yngste ser på fjernsyn kl. 23, gjelder det 15 prosent av de mellomste og 13 prosent av de eldste. Fremdeles kl. 01 er det 4 prosent av de eldste som ser fjernsyn.

Vi må anta at den betydelige andelen barn og unge som ser på fjernsyn på ettermiddagstid er et nokså nytt fenomen. Både NRK og de nye fjernsynskanalene som har dukket opp på 1990-tallet, har de seinere årene satset mye på barne- og ungdomsvennlige programmer i denne perioden av døgnet.

16-18-åringene i størst grad på besøk hos andre

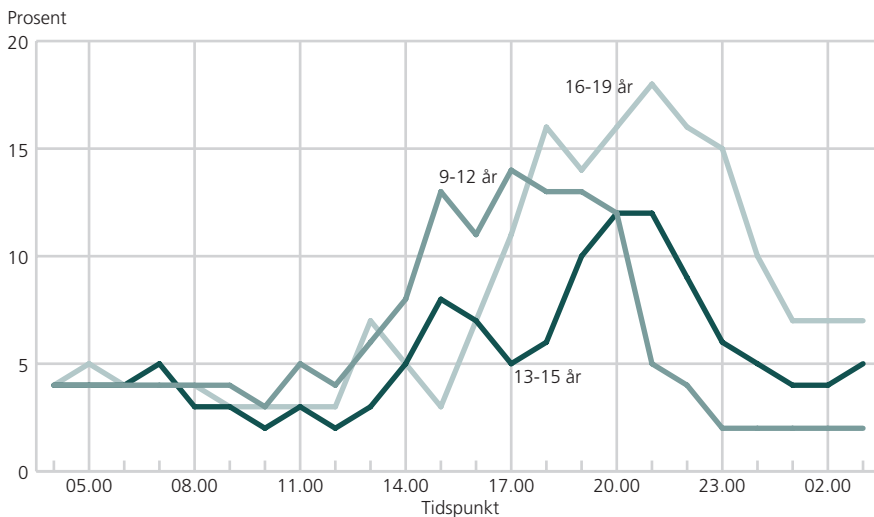
Fra mandag til torsdag er omtrent 40 prosent av barn og unge hjemme hos andre i løpet av dagen. Det er naturlig nok om ettermiddagen og kvelden barn og unge er mest på slike besøk, siden de i denne perioden har en viss frihet til å velge oppholdssted. 9-12-åringene er mest hjemme hos andre mellom kl. 15 og 20, og andelen er nokså stabil på 12-14 prosent i hele denne perioden. 13-15-åringene er helst hjemme hos andre litt seinere på kvelden - mellom kl. 19 og 22, dvs. i en kortere periode enn de yngste. Andelen er også noe lavere, 9-12 prosent. 16-19-åringene har en lengre periode hvor besøk er mest hyppig enn de yngre ungdommene, fra 18 til 23. Besøksandelen varierer da fra 14 til 18 prosent. Det er derfor denne aldersgruppen som i størst grad besøker andre på hverdage.

Figur 4. Andel som ser på fjernsyn til ulike tider av døgnet mandag-torsdag, etter alder. 2000. Prosent

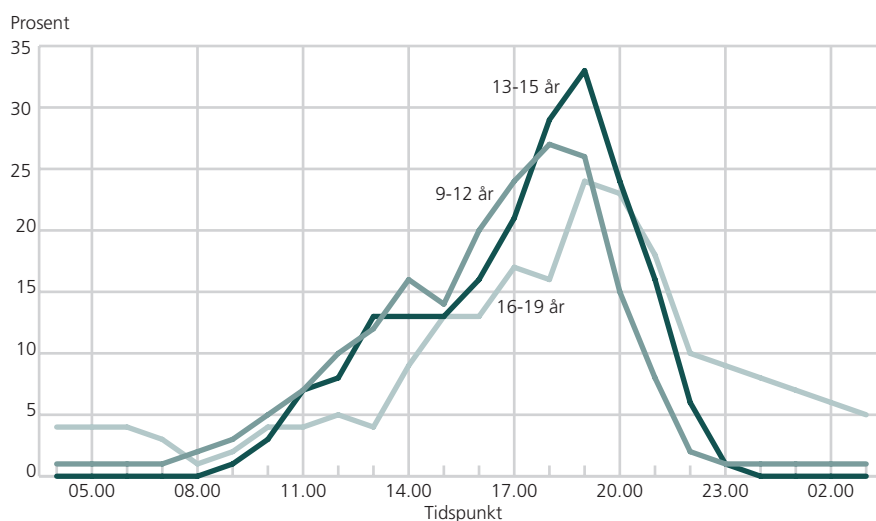
Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Figur 5. Andel som er hjemme hos andre til ulike tider av døgnet mandag-torsdag, etter alder. 2000. Prosent

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Figur 6. Andel som er på offentlig sted til ulike tider av døgnet mandag-torsdag, etter alder. 2000. Prosent

Kilde: Tidsbruksundersøkelsen 2000.

Stor aktivitet utenom hjemmet på ettermiddagen

Omtrent 80 prosent av barn og unge er på et offentlig sted utenom skole-/arbeidsplass, slik som forretninger, kafeer, kino, i skog og mark og idrettshall på virkedager. Det er på slike steder man i første rekke utøver forskjellige former for fritidsaktiviteter. Toppunktene for 9-12-åringene på slike steder er fra kl. 16 til 19. Andelen varierer da fra 20 til 27 prosent for ulike tidspunkt. For 13-15-åringene er topppunktene litt seinere, fra kl. 17 til 20, med en variasjon fra 21 til 33 prosent. For 16-19-åringene er andelen høyest fra kl. 17 til 21, men en variasjon mellom 17 og 24 prosent. Mens bare 1 prosent av de i aldersgruppen 9-15 år er på slike offentlige steder kl. 23, er andelen 9 prosent blant 16-19-åringene.

Tabell 1. Tid tilbrakt alene og sammen med andre en gjennomsnittsdag, etter alder. Tid blant alle. Timer og minutter. 2000

	9-12 år	13-15 år	16-19 år
Alene	12.13	13.22	13.52
Med bare husholdsmedlemmer	4.01	2.45	1.58
Med husholdsmedlemmer og andre	1.38	1.12	0.45
Med bare andre	6.08	6.40	7.25

Halve døgnet alene

Små barn er avhengig av sine nærmeste for å utføre de fleste aktiviteter. Med årene endrer dette seg. Barnet blir mer uavhengig og klarer seg bedre på egenhånd. Det søker også kontakt med andre uten om sin nærmeste familietilknytning. Selv om de små barna ikke er med i tidsbruksundersøkelsen, gjenspeiles dette tydelig i tidsbruksdataene. Mens 9-12-åringene er alene noe over 12 timer per døgn, er 13-15-åringene alene godt over en time mer. 16-19-åringene er ytterligere en halvtime mer alene, slik at forskjellen mellom den yngste og den eldste gruppen er 1 time og 39 minutter mer alene per dag. Når man sover regnes det i tidsbruksundersøkelsene som at man er alene. Derfor er søvn også med i disse tallene. Trekker vi fra det, blir tallene slik: 9-12-åringene er alene 2 timer og 26 minutter, 12-15-åringene er alene 4 timer og 4 minutter, 16-19-åringene er alene 5 timer og 19 minutter. Den eldste ungdomsgruppen er altså alene 2 timer og 53 minutter mer en den yngste gruppen, dvs. mer enn dobbelt så lenge.

Den yngste aldersgruppen er atskillig mer sammen med bare medlemmer av eget hushold enn de andre aldersgruppene. 9-12-åringene er godt over en time mer sammen med bare dem de bor sammen med enn 13-15-åringene og de igjen godt over en halv time mer enn 16-19-åringene. 9-12-åringene er med andre ord mer enn dobbelt så mye sammen med bare dem de bor sammen med som det 16-19-åringene er.

Tiden de ulike aldersgruppene bruker på å være sammen med både dem de bor sammen med og andre, er det også en viss forskjell på. De yngste er mer enn dobbelt så mye sammen med både husholdsmedlemmer og andre som det den eldste aldersgruppen er.

Unge 7 1/2 time sammen med bare andre

En betydelig del av døgnet er barn og unge sammen med bare personer de ikke bor sammen med, på skole, blant kamerater eller andre. Denne tiden

er det betydelig forskjell på mellom de ulike aldersgruppene: De eldste er nesten 7 og en halv time sammen med bare andre per dag. 13-15-åringene er godt over en halv time mindre og 9-12-åringene er godt over en time mindre sammen med bare personer utenom husholdsmedlemmer. De eldste er derfor 1 time og 17 minutter mer sammen med bare andre per dag enn de yngste.

Tabell 2. Prosentandel i alderen 9-17 år som har vært på ulike møtesteder siste 7 dager, etter alder og kjønn. 2000

	9-12 år			13-15 år			16-17 år		
	Alle	Gutter	Jenter	Alle	Gutter	Jenter	Alle	Gutter	Jenter
På kjøpesenter med venner	32	25	38	55	53	58	67	62	70
Shoppet/tittet i butikker ..	72	64	80	73	68	78	84	85	84
På snackbar/gatekjøkken	28	28	27	46	49	48	54	62	47

Disse tallene gjelder for begge kjønn samlet. Blant de yngste er jenter godt over en halv time mer alene per døgn enn gutter. Guttene er derimot godt over en halv time mer sammen med bare andre enn jentene er. Blant 13-15-åringene er det annerledes. Her er guttene noe mer alene enn jentene, mens jentene er mer enn en halv time mer sammen med bare andre enn guttene. Blant de eldste er det guttene som er mest sammen med bare andre enn dem de bor sammen med.

Minst sammen med husholdsmedlemmer på virkedager

De tallene vi hittil har sett på, gjelder gjennomsnitt for alle dager i uka. Ser vi på dagene mandag til torsdag, altså de mest typiske hverdagene, ser tallene noe annerledes ut. Tiden de ulike aldersgruppene er alene, er nokså lik. Derimot synker tiden man er sammen med bare husholdsmedlemmer med omtrent en halv time for alle gruppene. Men særlig er det tiden man er sammen med husholdsmedlemmer og andre som synker. For alle gruppene mer enn halverer tiden seg. Dette har sammenheng med at aktiviteter som man foretar når både husholdsmedlemmer og andre er sammen, slik som besøk og andre fellesaktiviteter, helst foregår i tilknytning til fridager og helger og i mindre grad foregår på vanlige virkedager.

Ungjentene mest på kjøpesenter

Kjøpesentrene som de seinere årene har vokst fram på de fleste større steder, fungerer nok i betydelig grad som møtested for barn og unge, i tillegg til å betjene kunder. 1 av 3 barn i alderen 9-12 år har vært på kjøpesenter sammen med venner den siste uka. Andelen øker til godt over halvparten i aldersgruppen 13-15 år og til to av tre i gruppen 16-17 år. Det er jentene som i større grad enn guttene møtes på kjøpesentrene.

En enda mer utbredt aktivitet er å "shoppe" eller titte i butikker, uten nødvendigvis å kjøpe noe, men kanskje helst for å slå tiden i hjel. Mens noe over 70 prosent i aldersgruppene 9-12 år og 13-15 år har vært med på dette siste 7 dager, er andelen godt over 80 prosent i aldersgruppen 16-17 år. I de to yngste aldersgruppene er det jentene som er mer aktive enn guttene på dette feltet, mens andelen er nokså lik mellom kjønnene i den eldste aldersgruppen.

Halvparten av de unge på gatekjøkken siste uke

Et annet mål på "utelivsaktivitet" er opphold på snackbar eller gatekjøkken. Dette er også ofte treffsteder for barn og unge. Igjen er det slik at dette gjelder mer de unge enn de yngre barna. Mens godt over 50 prosent av de unge i aldersgruppen 16-17 år har vært på slike steder den siste uka, er andelen godt under halvparten i gruppen 13-15 år. En av tre 9-12-åringene har vært på snackbar eller gatekjøkken den siste uka. Blant de to yngste aldersgruppene er slike oppholdssteder nokså jevnt fordelt mellom gutter og jenter. I den eldste aldersgruppen er det en klar overvekt av gutter som i løpet av den siste uka har vært på snackbar eller gatekjøkken.